

Petra Štampfl

Osnovna šola Kolezija

PRIMER OBRAVNAVE IZBIRNE TEME ANTIČNA KULTURA (GRŠKO GLEDALIŠČE IN RIMSKI CIRKUS, GRADBENIŠTVO RIMLJANOV IN GRKOV) PO NAČELIH FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

Petra Štampfl

Primary School Kolezija

EXAMPLE OF DISCUSSING THE ELECTIVE TOPIC OF ANCIENT CULTURE (ANCIENT GREEK THEATRE AND ROMAN CIRCUS, ANCIENT ROMAN AND GREEK CONSTRUCTION) FOLLOWING THE PRINCIPLES OF FORMATIVE ASSESSMENT

POVZETEK

Učni sklop *Grško gledališče in rimski cirkus* ter *Gradbeništvo Rimljanov in Grkov* (izbirna tema *Antična kultura*) v 7. razredu omogoča raznolike pristope k obravnavi, uporabo številnih metod in oblik dela v razredu. V sprotni pripravi prikazani način sodelovalnega učenja v skupinah je nadgrajen s prvinami formativnega spremljanja. Izpostavljeni so naslednji elementi: preverjanje predznanja, oblikovanje ciljev učenja in opredelitev kriterijev uspešnosti, načrtovanje strategije oziroma učnih nalog, ki spodbujajo razmišljanje in ustvarjalnost ter omogočajo napredovanje v smeri ciljev, angažiranost učencev pri skupinskem delu, zbiranje dokazov učenja, zagotavljanje povratnih informacij ter samoevalvacija ali premislek o tem, kako učinkoviti so bili učenci pri delu.

Ključne besede: formativno spremljanje, didaktika, zgodovina, stari Grki, stari Rimljani

ABSTRACT

The learning unit *Ancient Greek Theatre and Roman Circus* and *Ancient Roman and Greek Construction* (elective topic of *Ancient Culture*) in the 7th grade enables diverse approaches to discussion, and the use of numerous methods and types of work in the classroom. The method of cooperative learning in groups, which is presented in the lesson plan, has been upgraded with elements of formative assessment. The following elements have been highlighted: testing prior knowledge; shaping learning objectives and defining success criteria; planning the strategy or learning tasks which stimulate thinking and creativity and enable progress towards the set objectives; engaging the students during group work; collecting evidence of learning; providing feedback; self-evaluation or reflection on how effective the work of the students was.

Keywords: formative assessment, didactics, history, ancient Greeks, ancient Romans

UVOD

- »Ne vem, kaj bi moral povedati pri tem vprašanju.«
 »Zakaj sem dobil slabo oceno? Saj sem vse znal!«
 »Kako naj se naučim 50 strani v učbeniku?«
 »Težko sprašuje! Same podrobnosti! Nikoli ne bom dobil pet!«

Včasih v učilnicah, razgretih od čakanja na rezultate preizkusa znanja, slišim take komentarje. Ko se strasti umirijo in lahko učenci manj čustveno ovrednotijo svoje preteklo učenje in delo, ugotovim, da se nekateri ne znajdejo prav dobro v kopici podatkov in obsežnih učbeniških zapisih, da se ne učijo sistematično in organizirano, kar seveda vodi v slabše poznavanje snovi ter razočaranje ob ocenjevanju. Formativno spremljanje z različnimi prvinami, še posebej z razjasnjevanjem namenov učenja in kriterijev uspešnosti, poskuša odpravljati to oviro. Ko z učenci osmislimo namene učenja in razjasnimo kriterije uspešnosti, posebej pa ko sami ovrednotijo svoje znanje, torej premislijo, do kolikšne mere obvladajo učno snov, se zdi, da prevzemajo odgovornost za učenje, kar je po mnenju zagovornikov formativnega spremljanja ključni cilj tega pristopa.¹

S formativnim spremljanjem sem se sama prvič srečala pri študiju na fakulteti, in sicer pri predmetu Didaktika zgodovine. Zame je bil to nov in zanimiv pristop, zato sem prvine formativnega spremljanja začela vnašati v pouk že na začetku svoje poklicne poti. A to sem počela občasno in bolj »po občutku«. Sodelovanje v delovni skupini za zgodovino v okviru razvojne naloge *Formativno spremljanje/preverjanje* na Zavodu RS za šolstvo je zame dobra priložnost, da postane uporaba prvin formativnega spremljanja pri mojem pouku bolj zavestna, sistematična, želim pa si, da bi formativno spremljanje v prihodnosti postalo sestavni del mojega pouka in ne samo priložnostna popestritev.

V pouk skušam vključevati vse prvine formativnega spremljanja, predvsem si prizadevam, da učenci dobijo sprotne, vsebinske in usmerjene povratne informacije, ki so nekakšen smerokaz za njihovo nadaljnje delo in učenje. Učinkovito je tudi medvrstniško vrednotenje. Če učenci razumejo kriterije uspešnosti, lahko drug drugemu posredujejo vsebinsko dobre povratne informacije. Učenci so se izkazali kot dosledni in objektivni ocenjevalci, vrstniška povratna informacija pa se včasih zdi še koristnejša od učiteljeve. Dodatno vrednost medvrstniške povratne informacije vidim tudi v krepitvi socialnih vezi in utrjevanju mladostnikove samopodobe, saj je to lepa priložnost, da se učenci med seboj pohvalijo in spodbujajo.

Odzivi učencev na uvajanje formativnega spremljanja so spodbudni. Kot ključno prvino formativnega spremljanja prepoznavajo povratno informacijo, pa naj jo posreduje učitelj ali sošolec, saj po njihovem mnenju omogoča napredovanje.

»Ko nam učiteljica da povratno informacijo, vemo, kaj moramo popraviti, izboljšati.«

Ivan

»Poskušam se osredotočiti na učiteljičin komentar, saj lahko potem svoje znanje izboljšam.«

Luka

»Povratna informacija je koristna, da vemo, na katerem področju smo šibkejši in kje smo dobri. Saj nismo vsi za vse.«

Ajdin

¹ Holcar Brunauer, Ada idr. (2017). *Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 11.

»Bistvo samovrednotenja je, da smo iskreni sami do sebe, da vemo, kaj smo naredili narobe in kaj lahko še izboljšamo.«

Ivan

»Dobro je, da veš, kaj moraš še narediti za boljšo oceno. Pa ne samo za oceno, ampak za boljše znanje.«

Nika

Izbirne teme v učnem načrtu učitelju omogočajo raznolike možnosti obravnave ter inovativne, ustvarjalne pristope k naslovni temi. Taka je seveda tudi izbirna tema *Antična kultura*, zato sem jo izbrala za celostno preizkušanje prvin formativnega spremljanja. Za obravnavo učnega sklopa *Grško gledališče in rimski cirkus* ter *Gradbeništvo Rimljanov in Grkov* znotraj izbirne teme *Antična kultura* sem predvidela tri ure – dve (združeni) uri za obravnavo ter tretjo za preverjanje znanja.

Učenci so v skupinah spoznavali gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov. Morali so pregledati pripravljeno gradivo, rešiti naloge na delovnem listu ter ugotovitve zapisati na list večjega formata v obliki miselnega vzorca. Sestavni del miselnega vzorca je bila tudi ilustracija opazovane zgradbe. Na koncu so v kratki ustni predstavitvi s spoznanji seznanili tudi preostale sošolce. Po končanem ponavljanju so s pomočjo evalvacijskega obrazca razmislili o svojem delu in znanju.

Sprotna priprava vsebuje naslednje prvine formativnega spremljanja:

1. ugotavljanje predznanja ali uvodna motivacija,
2. predstavitev kriterijev uspešnosti (usmerjeni so na oblikovanost in vsebino miselnega vzorca, ustno predstavitev ter pravilno rabo zgodovinske terminologije),
3. načrtovanje dela v skupini (razdelitev nalog, oblikovanje individualnega in skupnega cilja),
4. sodelovalno učenje v skupinah,
5. predstavitev ugotovitev ob miselnih vzorcih, opremljenih z ilustracijami in ključnimi besedami, ki so tudi dokaz učenja,
6. ponavljanje, ki je bilo zasnovano tako, da so si učenci med seboj postavljali vprašanja,
7. samovrednotenje dela in znanja,
8. individualno preverjanje znanja, katerega del je bila samoocena ter ocena učitelja z opisno povratno informacijo.

POTEK UČNE URE

TEMA IZ UČNEGA NAČRTA: ANTIČNA KULTURA

UČNI SKLOP: *Grško gledališče in rimski cirkus ter Gradbeništvo Rimljanov in Grkov (izbirna tema Antična kultura)*

Cilji iz učnega načrta so, da učenci:

- primerjajo značilnosti grškega gledališča in rimskega cirkusa;
- opišejo pomembne gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov;
- pojasnijo vpliv vsakdanjika in gospodarstva na gradbene dosežke starih Grkov in Rimljanov.²

² Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo, str. 31.

Cilji učne ure:

**Vsebinski cilji
(deklarativno znanje)**

Na koncu učne ure učenci:

- prepoznajo grško gledališče in pojasnijo, čemu je bila zgradba namenjena;
- prepoznajo amfiteater in hipodrom ter pojasnijo, čemu sta bili zgradbi namenjeni;
- primerjajo vlogo grškega gledališča in rimskega amfiteatra v življenju takratnih ljudi;
- opišejo gradnjo rimskih cest ter pojasnijo pomen cestnega omrežja za rimsko državo;
- navedejo gradbene materiale, ki so jih uporabljali Grki in Rimljani;
- opišejo, kako so navade ljudi vplivale na gradbene dosežke.

**Procesni cilji
(procesno znanje)**

Učenci:

- skicirajo najpomembnejše zgradbe antike ter na skici označijo dele zgradbe;
- ob slikovnem gradivu opisujejo zgradbe antične Grčije in Rima ter njihovo namembnost;
- uporabljajo različne zgodovinske vire in literaturo ter samostojno sklepajo o življenju ljudi v preteklosti;
- oblikujejo samostojne sklepe, poglede, mnenja in stališča;
- ugotovitve predstavijo v obliki miselnega vzorca;
- ugotovitve ustno predstavijo sošolcem;
- preverijo, ali so sošolci njihovo predstavitev razumeli;
- uporabljajo in razvijajo socialne spretnosti ter sodelovalno učenje pri skupinskem delu.

**Odnosni cilji
(odnosno znanje)**

Učenci:

- izkažejo odgovoren in spoštljiv odnos do ohranjanja kulturne dediščine rimske in grške civilizacije;
- izkažejo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnih kultur in skupnosti;
- izkažejo socialne spretnosti ter sodelovalno učenje.

Prva ura: Predstavitev teme, ciljev iz učnega načrta, razdelitev nalog, delo v skupinah

UVODNA MOTIVACIJA: 5 minut

Aktivnosti učitelja

Aktivnosti učencev

Pove navodila za kratko motivacijsko vajo, pri kateri bodo učenci nizali asociacije ob besedni zvezi gradbeništvo Rimljanov in Grkov. To je hkrati naslov učne teme.

Pove besedno zvezo »gradbeništvo Rimljanov in Grkov« ter poda žogico najbližjemu učencu, ki se smiselno naveže na izhodiščno besedno zvezo. Če učenec ostane brez ideje, poda žogico učitelju, ki mu pomaga z novo asociacijo.

Napove ogled krajšega prizora iz filma *Gladiator*. Učence spodbudi, naj bodo pozorni, katere zgradbe starega Rima so videli na posnetku.

Učenec pove novo besedo/besedno zvezo, ki se nanaša na izhodiščno, nato žogico poda sosedu. Učenci nizajo besedne zveze, dokler žogica ni zopet pri učitelju.

Učenci gledajo posnetek. Na list zapišejo zgradbe, ki so jih prepoznali na posnetku.

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Pogovor po ogledu posnetka. Vprašanja za pogovor: ● Katere zgradbe ste prepoznali na posnetku? ● Kakšen vtis je naredil Rim na tujca, ko je prvič prišel vanj? ● Ali danes ob pogledu na zgradbe starega Rima doživljamo podobne občutke? Zakaj?	Odgovarjajo na zastavljena vprašanja. Razmišljajo, zakaj tudi danes občudujemo gradbene dosežke starih Rimljanov.

OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI: 10 minut – predstavitev ciljev ter organizacija dela v skupinah

25 minut – delo v skupinah

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Učencem predstavi cilje, ki jih bodo poskušali doseči to uro. Učencem pove, da bodo na koncu učne: ● prepoznali grško gledališče in pojasnili, čemu je bila zgradba namenjena, ● prepoznali amfiteater in hipodrom ter pojasnili, čemu sta bili zgradbi namenjeni, ● primerjali vlogo grškega gledališča in rimskega amfiteatra v življenju takratnih ljudi, ● opisali gradnjo rimskih cest ter pojasnili pomen cestnega omrežja za rimsko državo, ● navedli gradbene materiale, ki so jih uporabljali Grki in Rimljani, ● opisali, kako so navade ljudi vplivale na gradbene dosežke.	
Pove, da bodo cilje poskušali doseči v skupinah. Vsaka skupina bo podrobneje spoznala eno od zgradb antičnega sveta ter svoja spoznanja predstavila sošolcem.	Oblikujejo skupine glede na zanimanje.
Učence spodbudi, naj oblikujejo skupine. Vsaka skupina izbere, kateri gradbeni dosežek bo spoznavala. Razloži navodila za delo v skupinah.	Izpolnijo načrt dela. Zapišejo skupni in osebni cilj, razmislijo, kakšna je dobra predstavitev, ter si razdelijo delo.
Učence spodbudi, da izpolnijo načrt dela v skupini.	Vodje predstavijo skupne cilje.
Vodje skupin spodbudi, da preberejo skupne cilje in predstave o dobro opravljeni nalogi. Predstavi kriterije uspešnosti. Učence vpraša, ali kriterije razumejo, se z njimi strinjajo. Upošteva smiselne pripombe in jih vnese v tabelo.	Komentirajo kriterije.
Razdeli naloge (delovne liste). Učencem da znak za začetek dela.	V skupinah s pomočjo gradiva na delovnih listih, lahko pa tudi učbenika, interneta in dodatne literature predelujejo učno snov.

Druga ura: Predstavitev ugotovitev (35 minut), preverjanje znanja z evalvacijo dela (10 minut)

OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Učence spodbudi, naj ponovno preletijo svoje miselne vzorce ter se pripravijo na poročanje. Po vrsti pokliče k tabli člane skupin (od 1. do 4. skupine), da bodo predstavili svoje ugotovitve. Povezuje poročanje skupin s kratkimi povzetki ter sprotnimi povratnimi informacijami. (Po končani uri natančno pregleda miselne vzorce. Posname fotografijo tabelske slike. Učenci bodo dobili kopije prihodnje uro.) Po končanem poročanju razloži navodila za zaključno ponavljanje. Vsaka skupina bo pripravila nekaj vprašanj za ponovitev. Vprašanje postavijo učencu iz druge skupine. Če ta nanj ne zna odgovoriti, se lahko posvetuje s člani svoje skupine.	Na kratko poročajo o ugotovitvah. Na koncu svoj miselni vzorec pritrdijo na tablo, kjer bo nastal povzetek vseh skupin. Tabelsko sliko bodo lahko fotografirali s pametnimi telefoni. Učenci postavljajo vprašanja in odgovarjajo.

SKLEP

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Učence spodbudi, da zapišejo/povedo, kaj so se naučili, ter navedejo dokaze učenja, pri čem so bili uspešni, kako so delali v skupinah. Po pouku zapiše povratno informacijo o delu in znanju posameznega učenca ter jo posreduje učencu.	Učenci izpolnijo obrazec za samovrednotenje. Svoje vtise, izkušnje, spoznanja delijo s sošolci. Izpolnjene obrazce oddajo učitelju.

Tretja ura: PREVERJANJE ZNANJA S PRVINAMI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Napove individualno delo z zgodovinskimi viri. Med preverjanjem ima vsak učenec možnost, da stopi k tabli, kjer so miselni vzorci, ki so nastali prejšnjo uro, in pridobi podatek, ki ga potrebuje. Učence spodbudi, da ob koncu nalog dopolnijo tabelo in sami ocenijo svoje znanje in delo. Popravi naloge za preverjanje znanja, pregleda učenčevo samooceno ter poda pisno povratno informacijo s konkretnimi nasveti, kako naj učenec izboljša svoje znanje/delo.	Učenci rešijo delovni list z nalogami. Ob koncu učne ure ga oddajo učitelju v pregled.

UPORABLJENA UČNA GRADIVA

NAČRT DELA V SKUPINI

Člani skupine

Naš cilj

Kakšna bo uspešna predstavitev?

Vodja skupine

Risar

Oblikovalec miselnega vzorca

Oblikovalec povzetka

Poročevalec

Učenec, ki skrbi, da bo skupina vse naloge končala pravočasno, to je v 25 min

PODROČJA IN KRITERIJI ZA PREVERJANJE PREDSTAVITVE Z MISELNIM VZORCEM/ PLAKATOM

Kriteriji za preverjanje znanja	Opisniki			
	Zadostno	Dobro	Prav dobro	Odlično
Miselni vzorec vsebuje ustrezne elemente glede na postavljene zahteve: naslov, slikovno gradivo oz. ilustracija, poimenovanje objekta in glavni podatki o njem.	Na miselnem vzorcu manjkata dva bistvena elementa (slikovno gradivo in ključne besede).	Na miselnem vzorcu manjka en bistven element (slikovno gradivo ali ključne besede).	Miselni vzorec vključuje vse zahtevane elemente, a brez pomembnih podrobnosti.	Miselni vzorec vsebuje vse zahtevane elemente in druge pomembne podrobnosti.
Gradbeni objekti so predstavljeni z ustreznimi zgodovinskimi dejstvi in informacijami.	Miselnemu vzorcu manjkajo ključni podatki ali pa vsebuje napačne informacije.	Miselnemu vzorcu manjkajo nekateri ključni podatki.	Miselni vzorec vključuje temeljne informacije ter ključna dejstva o izbranem gradbenem objektu, manjkajo posamezne informacije in ključna dejstva.	Miselni vzorec vključuje vse temeljne informacije ter druge pomembne informacije o predstavljenem objektu.
Uporabljena je ustrezna terminologija.	Pomanjkljiva ali včasih napačna terminologija.	Terminologija je deloma uporabljena pomanjkljivo.	Terminologija je večinoma pravilno uporabljena.	Terminologija je vedno ustrezno uporabljena.
Ustna predstavitev	Predstavitev ni razumljiva, tekoča, povedana s svojimi besedami in ni podkrepljena s primeri.	Predstavitev je večinoma razumljiva in tekoča, povedana s svojimi besedami, primeri so pomanjkljivi. Podkrepljena je z ustreznim slikovnim gradivom.	Predstavitev je razumljiva, tekoča, povedana s svojimi besedami, podkrepljena z zadostnimi in ustreznimi primeri, tudi slikovnim gradivom.	Predstavitev je tekoča in povedana s svojimi besedami. Vse ključne misli na miselnem vzorcu so izdatno in natančno pojasnjene, podkrepljene z vsemi ključnimi primeri, tudi slikovnim gradivom.

RAZMIŠLJA O SVOJEM DELU IN ZNANJU

Ime učenca _____

Dan in datum: _____

Pomisli na vse dele današnjih dveh ur. Pri čem si bil danes uspešen, kaj ti je še posebej dobro uspelo? Svoj odgovor pojasni.

Posebej sem ponosen na

saj _____

V nekaj povedih zapiši, kaj si se danes naučil o gradbeništvu starih Grkov in Rimljanov.

Kaj lahko pri svojem delu in znanju še izboljšaš?

Kako boš to storil?

POVRATNA INFORMACIJA UČITELJICE O MOJEM DELU, SODELOVANJU IN ZNANJU

DELOVNI LISTI

RIMSKE CESTE

Oglejte si slike ter preberite besedilo.

Rimska poštna kočija.

(Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Wikipedija:Izbrane_slike/Arhiv/2014, (dostop: 6. 4. 2016).)

Rimske ceste so bile nadvse trdno zgrajene. Najprej so odmerili traso ceste. Nato so vojaki in sužnji na obeh straneh izkopal jarek ter vanj postavili cestne robnike. Potem so vmes odkopavali prst, dokler niso prišli do kamna. Na to podlago so nasuli tri do štiri plasti raznovrstnega kamenega drobirja in apnene malte, tako da je globina temeljnega sloja dosegla 1,50 metra. Na takšno cestno podlago, stratum, so na koncu položili velike kremenove plošče. Cestišče je bilo nekoliko usločeno.

(Miquel, Pierre (1989). Kako so živeli v rimskih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 48.
Kocuvan, Eva (1994). Rimljan sem – Romanus sum. Ljubljana: DZS, str. 28.)

Razdalje med mesti so označevali obcestni kamni – miljniki. Miljniki so bili okrogli kamniti stebri, visoki od 1,50 do 2,50 metra. Izhodiščna točka, od katere so merili razdalje vzdolž vseh cest v državi, je bil zlati miljnik, ki je stal na forumu v Rimu. Milja je merila približno kilometer in pol.

(Miquel, Pierre (1989). Kako so živeli v rimskih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 48.
Kocuvan, Eva (1994). Rimljan sem – Romanus sum. Ljubljana: DZS, str. 30.)

Ustno rešite naloge.

1. Razložite, zakaj so Rimljani gradili ceste.
2. Kako so Rimljani zgradili ceste? Razmislite, zakaj je bilo cestišče usločeno.
3. Kaj je stratum? Kako rečemo cesti v angleščini, nemščini?
4. Še danes odkrivamo popolnoma nepoškodovane ceste iz rimskih časov. Primerjajte vzdržljivost današnjih cest z rimskimi.
5. Ali imamo v Sloveniji ostanke rimskih cest? Pomagajte si z učbenikom na str. 70.

V obliki miselnega vzorca zapišite ključna spoznanja. Skicirajte rimsko cesto ter ob skico zapišite posamezne dele: miljnik, robnik, kremenove plošče, stratum. Pripravite kratek povzetek za sošolce.

RIMSKI CIRKUS

Oglejte si slike ter preberite besedilo.

Dirka z vozovi v cirkusu.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Chariot_racing#/media/File:Puy-du-Fou-4.JPG, (dostop: 6. 4. 2016).)

Circus Maximus v Rimu je sprejel 250.000 gledalcev. V dolžino je meril 621, v širino pa 118 metrov.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Circus_Maximus#/media/File:Circus_max_1978.jpg, (dostop: 6. 4. 2016).)

Vrhunec zabave je Rimljanom predstavljal cirkus. Na tribune se je zgrinjalo na tisoče gledalcev, da bi gledali dirke z vozovi. Konjske vprege so tekmovali na 1200 metrov dolgi krožni progi, ki so jo prevozile sedemkrat. Včasih se je v enem dnevu zvrstilo tudi po sto takih tekmovanj. Konji so se, potem ko je dal uradnik znak, zapodili v dir, tako da so se izpod koles dvigovali oblaki prahu. Vozovi so morali na vsakem koncu dirkališča zaviti okrog robnih kamnov, ne da bi se kam zadeli. Nesreče so bile pogoste, velikokrat so se končale s smrtjo. Rimljani so na tekmovalce stavili veliko denarja. Ti so bili zelo cenjeni in slavni.

(Miquel, Pierre (1989). Kako so živeli v rimskih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 42.)

Ustno rešite naloge.

1. Čemu so Rimljani gradili cirkuse?
2. Koliko krogov mora še prevoziti tekmovalec na prvi sliki, da bo končal tekmo? Na ilustraciji poišči dokaz za svoj odgovor.
3. Zakaj so cesarji podpirali in plačevali dirke?
4. Kaj nam ostanki hipodromov povedo o življenju starih Rimljanov?

V obliki miselnega vzorca zapišite ključna spoznanja. Skicirajte rimski cirkus in ob skico zapišite posamezne dele: arena, tribune, cesarska loža, kamniti stebri. Pripravite kratek povzetek za sošolce.

RIMSKI KOLOSEJ

Oglejte si slikovno gradivo ter preberite besedilo.

Kolosej v Rimu.

(Foto: Jerzy Strzelecki. Vir: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roma06\(js\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roma06(js).jpg), (dostop: 6. 4. 2016).)

Gladiatorski boji.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Gladiator#/media/File:Gladiators_from_the_Zliten_mosaic_3.JPG, (dostop: 6. 4. 2016).)

Rimski kolosej je največji amfiteater vseh časov. Njegova gradnja se je začela okoli leta 70, uporabljali so ga še v 6. stoletju. Sprejel je lahko 50.000 gledalcev. Cesarska loža je bila le dobre tri metre nad ovalno areno. V prvem nadstropju so bili sedeži dvora, v drugem sedeži najpomembnejših družin, tretje in četrto nadstropje pa je bilo namenjeno ljudstvu. Spodnji del Koloseja so lahko zapolnili z vodo in uprizarjali pomorske bitke. V zabavo množic so se v njem spopadale divje živali ali pa so mednje spustili še nemočne sužnje, verske mučence in zapornike, ki so se za življenje borili z njimi ali med seboj. Posebej za boj so bili izurjeni gladiatorji, zločinci ali sužnji, ki so se z zvermi ali drugimi gladiatorji borili do nasprotnikove smrti.

(Krumpak, Andrej (2015). Stari in srednji vek. Ljubljana: Modrijan, str. 102.)

Ustno rešite naloge.

1. Čemu so Rimljani gradili amfiteatre?
2. Kdo je bil najbolj znan rimski gladiator? Po čem ste si ga zapomnili?
3. Opišite podobo Koloseja.
4. Zakaj so rimske oblasti podpirale igre v amfiteatrah?
5. Kaj nam ostanki amfiteatrov povedo o življenju starih Rimljanov?
6. Kdo so sodobni gladiatorji? Primerjajte njihov ugled in položaj v družbi z rimskimi gladiatorji.

V obliki miselnega vzorca zapišite ključna spoznanja. Skicirajte rimski Kolosej ter ob skico zapišite, čemu je bila zgradba namenjena, iz česa je bila narejena ter njene dimenzije. Pripravite kratek povzetek za sošolce.

ATENSKA AKROPOLA

Preberite besedilo ter si oglejte slikovno gradivo.

Grški tempelj je pravokotna stavba brez oken, od vseh stani obdana s stebri, ki nosijo ostrešje. Streha sestavlja na pročelju trikotnik, ki je okrašen z reliefi. Svetloba je prihajala v svetišče od zgoraj ali skozi vrata. Prevladovali so templji pravokotne oblike. Stebri se razlikujejo po višini, debelini in obliki glave.

(Karba, Pavla idr. (1999). Raziskujmo skupaj, 4. zvezek. Ljubomir raziskuje s Kronosom v antični Grčiji. Ljubljana: DZS, str. 15.)

Atenska akropola.

(Vir: [https://crh.wikipedia.org/wiki/Fayl:View_of_the_Acropolis_Athens_2_\(pixinn.net\).jpg](https://crh.wikipedia.org/wiki/Fayl:View_of_the_Acropolis_Athens_2_(pixinn.net).jpg), (dostop: 8. 4. 2016).)

Dela na akropoli je v 5. stol. pr. Kr., ko je nastalo največ svetišč, vodil kipar Fidija. Zbral je grške stavbenike, kiparje, slikarje in obrtnike (tesarje, livarje, kamnoseke, zlatarje ...). Gradbeni material (marmor, bron, slonovo kost, zlato, les ...) so trgovci in pomorščaki vozili po morju. Pri spravilu materiala do Aten so pomagali graditelji cest, konjerejci, vozniki, vrvarji ...

(Karba, Pavla idr. (1999). Raziskujmo skupaj, 4. zvezek. Ljubomir raziskuje s Kronosom v antični Grčiji. Ljubljana: DZS, str. 14.)

Največji in najlepši tempelj na atenski akropoli je Partenon, posvečen boginji Ateni. Na umetno postavljeno ploščad se je prišlo po stopnicah. Dobrih 10 metrov visoki stebri se vrstijo vsenaokrog. V notranjosti je bil zaprt prostor, cella, v katerem je stal kip boginje Atene, oltar pa je bil pred svetiščem. Obredje se je odvijalo na prostem in ljudje so prisostvovali daritvi na oltarju, vendar so v cello smeli vstopiti le svečeniki in redki izbranci.

(Golob, Nataša (2006). Umetnostna zgodovina. Ljubljana: DZS, str. 92.)

Ustno rešite naloge.

1. Čemu so Grki gradili templje?
2. Kaj je akropola?
3. Navedite materiale, ki so jih Grki uporabljali pri gradnji svetišč. Kdo vse je sodeloval pri gradbenih delih na akropoli?
4. V katerem stebrnem slogu je zgrajen Partenon?
5. Kdo je smel v svetišče?
6. Oglejte si rekonstrukcijo Partenona in ostanke templja. Kaj ste opazili?

V obliki miselnega vzorca zapišite ključna spoznanja. Skicirajte pročelje (sprednji del) Partenona ter označite stebre, trikotni del pročelja, stopnice, ki so vodile na ploščad, ter ob skico zapišite, čemu je bila zgradba namenjena in iz katerega materiala narejena. Pripravite kratek povzetek za sošolce.

GRŠKO GLEDALIŠČE

Oglejte si slikovno gradivo ter preberite besedilo.

Gledališče v Epidavru.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Epidaurus#/media/File:07Epidaurus_Theater05.jpg, (dostop: 8. 4. 2016).)

Večina grških mest je imela gledališče. Bila so na prostem, naslanjala so se na pobočje hriba, zgrajena pa so bila tako, da so bila izjemno akustična. Akustiko so povečali tako, da so v stene zgradbe vgradili keramične lonce.

Največja gledališča so sprejela 15.000 gledalcev. V gledališču so nastopali samo moški ali fantje, ki so igrali tudi ženske vloge. Nosili so maske, ki so izražale čustvo igralcev: jezo, bes, strah, žalost, veselje.

Grško gledališče je bilo razdeljeno na tri dele: orkestra, skena in avditorij. V orkestri (okroglo središče) je stal Dionizov oltar. Za orkestro je bil šotor (skena), ki je posnemal pročelje templja, a je imel tudi praktično vrednost, saj je deloval kot pripomoček za odbijanje zvoka, namenjen je bil preoblačenju igralcev in hrambi gledaliških pripomočkov. Igralci so nastopali na privzdignjenem podiju pred skeno. V avditoriju so sedeli gledalci.

Grška gledališča so uprizarjala tragedijo, komedijo in satiro. Tragedija prikazuje nesoglasja med bogovi in ljudmi, komedija na šaljiv način obravnava človeške napake, satira pa s posmehom kritizira družbene in politične razmere.

Grška tragedija je izšla iz verskih čustev in obredov. Gledališke igre so uprizarjali ob praznikih na čast boga veselja, vina in zabave Dioniza. Snov so dramatikci zajemali iz neizčrpne zakladnice grške mitologije. Vse, kar danes vemo o mitih, so v svojih tragedijah zapisali grški pisci Ajshil, Sofokles in Evripid.

(Novak, Boris A. (1997). Zarja časa. Miti v sliki in besedi. Ljubljana: Narodna galerija, str. 52.

Verdev, Helena (2009). Raziskujem preteklost 6. Ljubljana: Rokus Klett, str. 24.

Revija Pil Plus: <http://knjiznica.weebly.com/uploads/6/4/3/8/6438781/gledalisce.pdf>, dostop 20. 3. 2017.)

Ustno rešite naloge.

1. Čemu so bila namenjena gledališča?
2. Navedite dele grškega gledališča. Čemu so bili namenjeni posamezni deli?
3. Iz česa so bila zgrajena gledališča? Kakšne oblike so bila?
4. Razmislite, zakaj so igralci nosili maske.
5. Kaj prikazuje tragedija in kaj komedija?
6. Kdo so bili najpomembnejši pisci tragedij – tragedi?

V obliki miselnega vzorca zapišite ključna spoznanja. Skicirajte grško gledališče ter označite orkestro, skeno in avditorij. Ob skico zapišite, čemu so bili namenjeni posamezni deli. Pripravite kratek povzetek za sošolce.

GRADBENIŠTVO RIMLJANOV IN GRKOV

preverjanje znanja

Preberi besedila, oglej si slikovno gradivo ter reši naloge.

1. naloga: AKVADUKT

Rimljani so na lokih gradili mostove in akvadukte. Z akvadukti so speljali vodo od izvirov do mest. Voda je tekla po najvišjem nadstropju akvadukta.

(Krumpak, Andrej (2015). Stari in srednji vek. Ljubljana: Modrijan, str. 104.)

Akvadukt v Segoviji v današnji Španiji.

(Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Akvadukt,_Segovia#/media/File:Aqueduct_of_Segovia_08.jpg, (dostop: 9. 4. 2016).)

Čemu je bil namenjen akvadukt?

Razmisli, kako je gradnja akvaduktov vplivala na bivalno kulturo Rimljanov.

Od katerega ljudstva so Rimljani prevzeli gradnjo lokov in obokov?

2. naloga: GRŠKO GLEDALIŠČE

Gledališko tekmovanje med najboljšimi dramatikami je bilo za Atenčane vrhunec leta. Mestno gledališče je obiskalo na tisoče zabave željnih prebivalcev, ki so si želeli ogledati tragedije in komedije. V gledališču je bilo prostora samo za 7 000 oseb, v Atenah pa je živelo več kot 50.000 prebivalcev, ki so ljubili gledališče. Ob vstopu v gledališče je prihajalo do prerekanj za najboljša mesta, ki so najbližje odru. Včasih so morali v teh sporih posredovati gledališki stražarji. V času iger je delo Atencev skoraj popolnoma zastalo. Prenehala so delovati sodišča, izpustili so celo jetnike.

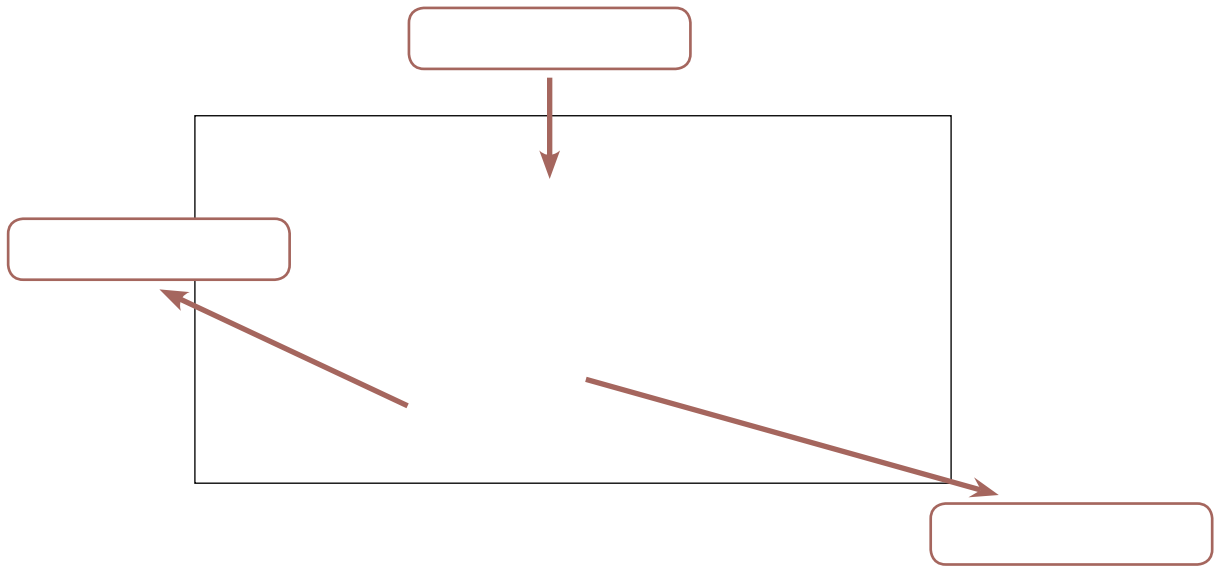
(Illustrated History. Št. 10/2012, november, str. 46–48.

Krumpak, Andrej (2015). Stari in srednji vek. Ljubljana: Modrijan, str. 100.)

Kateri dve vrsti dramskih del so uprizarjali Grki? Odgovor obkroži v besedilu.

Kakšno vlogo je imelo gledališče v življenju Grkov? Odgovor utemelji s podatki iz besedila.

Izdelaj skico grškega gledališča in označi skeno, orkestro in avditorij.

Navedi eno razliko in eno podobnost med grškim gledališčem in rimskim amfiteatrom.

3. naloga: RIMSKE CESTE

Zakaj so Rimljani gradili ceste? Navedi dva vzroka.

4. naloga: KOLOSEJ, HIPODROM IN TEMPELJ

Kolosej.

(Vir: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roma06\(js\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roma06(js).jpg),
(dostop: 9. 4. 2016).)

V krajšem pisnem sestavku pojasni, kaj nam zgradbe na slikah povedo o življenju starih Rimljanov.

Hipodrom.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Circus_Maximus#/media/File:Circus_max_1978.jpg, (dostop: 9. 4. 2016).)

Rimski tempelj v Puli na Hrvaškem.

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Roman_temple#/media/File:Croatia_Pula_Temple_of_Roma_and_Augustus_2014-10-11_11-30-05.jpg, (dostop: 9. 4. 2016).)

Sam ovrednotim svoje znanje in delo:

				KAJ BI RAD IZBOLJŠAL?	KAKO BOM TO NAREDIL?
Prepoznam akvadukt, vem, čemu je bil namenjen.					
Opišem grško gledališče, navedem, čemu je bilo namenjeno, razložim, kakšno vlogo je imelo v življenju Grkov.					
Navedem javne zgradbe v rimskih mestih ter razložim, čemu so bile namenjene.					
Uporabljam zgodovinske vire.					
Učno snov predstavim s svojimi besedami.					
Sodelujem v skupini.					

 – zelo dobro – dobro, a lahko znanje/delo še izboljšam – še ne znam

Pomisli na vse dele današnjih dveh ur. Razmisli, pri čem si bil danes uspešen, kaj ti je še posebej dobro uspelo. Svoj odgovor pojasni.

Posebej sem ponosen na _____

_____,

saj _____

Učiteljica ovrednoti moje znanje in delo:

				KAJ BI RAD IZBOLJŠAL?	KAKO BOM TO NAREDIL?
Prepozna akvadukt, ve, čemu je bil namenjen.					
Opiše grško gledališče, navede čemu je bilo namenjeno, razloži, kakšno vlogo je imelo v življenju Grkov.					
Navede javne zgradbe v rimskih mestih ter razloži, čemu so bile namenjene.					
Uporablja zgodovinske vire.					
Učno snov predstavi s svojimi besedami.					
Sodeluje v skupini.					

 – zelo dobro – dobro, a lahko znanje/delo še izboljšam – še ne znam

Še posebej uspešen si bil _____

saj _____

Izboljšaš lahko _____

in sicer _____

..... RAZMIŠLJA O SVOJEM DELU IN ZNANJU

ponedeljek, 11. 4. 2016

Ime učenca

Pomisli na vse dele današnjih dveh ur. Pri čem si bil danes uspešen, kaj ti je še posebej dobro uspelo? Svoj odgovor pojasni.

Posebej sem ponosen na naše uspešno delo, ki smo ga dobro organizirali in izvedli,
saj je vsak imel svoje naloge.

V nekaj povedih zapiši, kaj si se danes naučil o gradbeništvu starih Grkov in Rimljanov.

Naučil sem se, kako je izgledal hipodrom, rimski Kolosej, gledališče in rimske ceste.
Razumel sem, kako so bili organizirani, čemu namenjeni.

Kaj lahko pri svojem delu in znanju še izboljšaš?

Izboljšam lahko povezovanje med snovanjem.

Kako boš to storil?

Navedil bom povratek, v katerem bom vključil pomembne podatke, npr. Rimljani so imeli učinkovito sestno omrežje, dobra gradnja, ceste so gradili legionarji.

..... POVRATNA INFORMACIJA UČITELJICE O MOJEM DELU, SODELOVANJU IN ZNANJU

Odkrile so mi močnejšo obliko rimske ceste. Kož vodi skupine in učinkovito usmerja delo.
Medalje članov, kako je bila vaša predstavitev maxorna in razumljiva tudi
drugim učencem. Osebnostni cilj, ki si si ga zastavil na začetku učne ure, si v celoti dosegel.

11. 4. 2016

P. Stampfl

Končno samovrednotenje (primer izdelka učenca).

Učiteljica ovrednoti moje znanje in delo:

	☺	☹	☹	KAJ BI RAD IZBOLJŠAL?	KAKO BOM TO NAREDIL?
Prepozna akvadukt, ve, čemu je bil namenjen.	✓				
Opiše grško gledališče, navede čemu je bilo namenjeno, razloži, kakšno vlogo je imelo v življenju Grkov.		✓		Nauži se dele gr. gledališča.	Ponovno preberim povzetele in zverbam.
Navede javne zgradbe v rimskih mestih ter razloži, čemu so bile namenjene.			✓	Poimenuj zgradbe in njihovo namenjenost.	Poimenovanja so pod slikami in preverjanju.
Uporablja zgodovinske vire.	✓				
Učno snov predstavi s svojimi besedami.	✓			To si pri predstavitvi naredil zelo dobro.	
Sodeluje v skupini.	✓				

☺ - zelo dobro ☹ - dobro, a lahko znanje/delo še izboljšam ☹ - še ne znam

Še posebej uspešen si bil ... pri delu v skupini, kjer si z dobrimi idejami in očiščeni ilustracijami veliko prispeval k dobremu rezultatu skupine.

Izboljšaš lahko natančno branje navodil. Preden se lotiš odgovarjanja, premisli, kaj naloga zahteva. Ponovno beri nalogo, ker mi jo prihodnjo uro prinesi v pregled.
16.4.2016 P.S.

Del preverjanja s povratno informacijo učitelja (primer izdelka učenca).

SKLEP

Velikokrat sem pri delu z učenci nehote osredotočena na bolj uspešne in bolj motivirane, tiste, ki med poukom postavljajo vprašanja, se vključujejo v pogovor ter so gonilna sila dogajanja v razredu, ter učence z učnimi težavami, ki potrebujejo več spodbude, usmerjanja in pomoči. Zato pogosto prezrem učence, ki ne izstopajo in tiho čakajo, da se učna ura izteče. Formativno spremljanje mi omogoča transparenten pregled nad delom in napredkom vseh učencev v razredu. Bolj sem pozorna na individualne razlike med učenci, še posebej na njihove razlike v predznanju. Ker poskušam pouk večkrat organizirati tako, da so učenci drug drugemu vir učenja, so aktivnejši vsi, tudi učenci z učnimi težavami in tisti, ki se raje držijo v ozadju. Ker lahko naučeno predstavijo na mnogotere načine, je to edinstvena priložnost za diferenciacijo, kar pomeni, da lahko učenci napredujejo v skladu s svojim predznanjem in zmožnostmi, se pri učenju izkažejo in občutijo uspeh. Preprosti obrazci za samoocenjevanje ob zaključku obravnavane učne teme učencem omogočajo bolj objektivni in kritičen pogled na lastno učenje in znanje, bolje znajo presoditi, kaj so naredili dobro in kaj morajo še izboljšati. Z mojo konstruktivno povratno informacijo in vrstniškim vrednotenjem poglobljajo razumevanje ter prevzemajo odgovornost za lastno učenje. Ker sodelujejo pri razjasnitvi in/ali oblikovanju kriterijev uspešnosti, bolje razumejo, kaj se učijo in zakaj ter kaj bodo morali znati in razumeti, da bodo uspešni. Sami povedo, da jim usmerjena učiteljeva povratna informacija omogoča napredovanje, zato se pri učenju počutijo uspešnejše in samozavestnejše. Sama zbiram dokaze o njihovem napredovanju. Ker jih pridobivam sproti, so bolj uporabni za prilagajanje poučevanja oziroma za snovanje naslednjih korakov v procesu poučevanja. S formativnim spremljanjem dobijo pomembne informacije tako učenci kot učitelji. Koncept formativnega spremljanja zato razumem kot nadgradnjo ali oplemenitenje sumativnega ocenjevanja znanja, saj vrednotenje postaja orodje za izboljšanje kakovosti znanja in iskanje učnih priložnosti.

VIRI IN LITERATURA

- Anderson, W. Lorin idr (2016). Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja. Revidirana Bloommova taksonomija izobraževalnih ciljev. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Golob, Nataša (2006). Umetnostna zgodovina. Ljubljana: DZS.
- Holcar Brunauer, Ada idr. (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Karba, Pavla idr. (1999). Raziskujmo skupaj, 4. zvezek. Ljubomir raziskuje s Kronosom v antični Grčiji. Ljubljana: DZS.
- Kocuvan, Eva (1994). Rimljan sem – Romanus sum. Ljubljana: DZS.
- Komljanc, Natalija (2008). Formativno spremljanje učenja. V: Turk Škraba, Mira (ur.), Didaktika ocenjevanja znanja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kompare, Alenka in Rupnik Vec, Tanja (2016). Kako spodbujati razvoj mišljenja. Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Krumpak, Andrej (2015). Stari in srednji vek. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.
- Miquel, Pierre (1989). Kako so živeli v rimskih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Novak, Boris A. (1997). Zarja časa. Miti v sliki in besedi. Ljubljana: Narodna galerija.
- Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Revija Pil Plus: <http://knjiznica.weebly.com/uploads/6/4/3/8/6438781/gledalisce.pdf> (dostop: 20. 3. 2017.)
- Verdev, Helena (2009). Raziskujem preteklost 6. Ljubljana: Rokus Klett.
- Viri slikovnega gradiva – Wikimedia Commons in Wikipedia.